

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (stempel) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Nar. pesem.

SLOVENEČ.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na vekel“

V torek,

četertek in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 „ 80 „
četert leta	2 „ — „
mesec	— „ 70 „

Po pošti:

Za celo leto	9 for. 50 kr.
pol leta	4 „ 80 „
četert leta	2 „ 50 „
mesec	— „ 90 „

Št. 1.

V Celovcu v četrtek 3. januarja 1867.

Tečaj III.

Ustavodajni državni zbor.

Kar nam dopisnik iz Ljubljane v današnjem listu priobčuje, to nas nikakor ne straši, če tudi ne veseli: videli smo že prej, kako prijazna se kaže vlada Madjarom. Nemcem je zmiraj vlada „med na špiči“ nosila, Poljcem pa se prijazno smehlja, da tudi oni k Nemcem pristopijo ter z njimi Madjarom do dualizma pomagajo. — „Constituirender Reichsrath“ dežel takraj Litave mora tedaj madjaronskim in madjarskim zahtevam v Avstriji pečat pravice vtisniti!

Glejmo malo, kakšen da bode ta ustavodajni državni zbor. Poslanci iz nemških, poljskih, čeških, rusinskih in jugoslovanskih dežel pridejo vanj, tudi ostanki tiroljskih in goriških Lahov in laških naselnikov od bregov Adrije pošljejo v Beč zastopnike svoje. Tam bode prepira in krika, da bode odmevalo po vseh evropskih časnikih. In kaj bode konec tega manevra? — Dvalizem v najhujši podobi: Kajti, če ostane volitveni red Šmerlingov, ne zmagamo federalisti nikdar. Znan nam je, oni pogubilni ostanek Šmerlingove vlade, ki se še zmiraj giblje in živi, kakor rep poterte kačec.

Kaj pa, če se volitveni red prenaredi, nam Slovanom in zatiranim Romanom v tej zadevi pravica postane, saj tedaj federalistična stranka zmagaja? Kaj še! Vlada je do sedaj narode dobro pripravljala, da dvalizem ne pade. Dobro vidimo in vemo sedaj, zakaj je Goluhovski na Poljskem namestnik postal; zakaj se Rusini prezirajo, in zakaj se Poljcem ne vzame nada o ponovljenji Poljske: za kaj drugega mar, ko za to, da v ustavodajnem zboru za dvalizem glasujejo.

Težko bodo pač Poljci mislili, da vlada le njihovega glasu potrebuje: po ustanovljenem dvalizmu se pač tudi njim lahko „vae

victis“ zakričil! Kake misli so Nemci, ni treba vgbati: Blagotinšek žl. Kaiserfeld jo je dovolj jasno v štajerskem zboru povedal. Tudi laška moralna moč je še velika, in njene simpatije do Madjarov se vidijo letos na Reki, in kazale so se leta 1848 in leta 1859. Če je tudi Madjari ne oprostijo, v občni homatiji, ki lahko nastane, imajo prijatelje v Italiji, ki jim bojo pomagali belorudeče-zelene zastave na hiše nasajati.

Večina glasov bode pa na madjarski strani, kajti Nemcev, Poljcev in Lahov je v Avstriji 8.902.658, nas družih narodov je pa le 8.897.141 po odštetih graničarjih, kojih je 1.064.922.*) Brez graničarjev ne zmagajo federalisti tudi v pravičnem boju ne!

Če pa premislimo, da vlada dvalizem hoče, in da bojo graničarji po vladini zapovedi volili in glasovali, smo si zgube gotovi, ker bodemo v zdatni manjšini. Tako se z nami manevruje in mi podpišemo sami svojo pogubo!

Pa naj vlada z nami dela, kar hoče, hujše ne bo, ko je bilo. Skala nam je zavaljena na pot do naših pravic: v uradnih in v svetiščih omike opominja nas vsaka beseda, da nosimo težke verige tujega jezika. Pa še imamo hlabro serce, čas pride, in skala se odvali tako gotovo, kakor je Bog v nebesih. Naj pomagajo nasprotnikom našim prilizjenosti skrivne moči in stare razvaje: nas zagovarja pravica božja, ki se pa sedaj kaj rada prezira in ne spoznava: ali iz 17 milijonov životov ne poterga nihče slovanskih duš! Če se kaka nesreča zgodi, bode zgodovina govorila, tožila in opravičevala. Tudi mi Slovani ta in unkraj Litave se spoznamo ude velicega naroda slovanskega;

*) Številke so vzete iz Czoernig-ove statistike za l. 1861. Te štev. kažejo razmero obojih strank za dežele takraj Litave. Manjši narodi kot Judje itd. so izpuščeni iz računa

tudi mi nočemo, da se pravice naše pod klop devljejo. Če svojih pravic ne vidimo spoštovanih, ali bi se bilo kaj čuditi, če poročemo tudi mi: „Wenn man uns unsere Stellung in Oestreich vergällte... würde uns der Zerfall dieses Reiches nicht mehr mit Gleichgiltigkeit erfüllen, wir würden ihn vielmehr mit Sehnsucht herbeiwünschen.“ *) Vlada, le pravice pot je prava!

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju. — (Še enkrat hrvaška deputacija. Nove volitve v deželne zbornice in državni zbor.) V svojem zadnjem dopisu sem omenil, kako da je bila deputacija hrvaškega zbora tukaj od vladarja sprejeta; danes pa hočem še o tem bolj na tanko poročevati. Ker je odgovor škofa Strossmayerja na cesarja jako znamenit, tedaj podam tukaj poglavitne misli tega izvrstnega nagovora. Strossmayer zagotavlja na prvo cesarju zvestobo in vdanost hrvaškega naroda, in pravi, da ravno zaradi tega, ker je hrvaški narod zmiraj zvestoba do presvitega cesarja ohranjal, in ker so zdaj časi jako važni, spoznal je hrvaški zbor za svojo dolžnost, brez ovinkov, naravnost pogoje staviti, kterih dopolnitev bode kazala, če hrvaški zbor še nadaljevati more svojo delavnost v prid države in naroda, ali ne. Govornik upa, da bode cesar obljubljen odgovorno vlado tudi za trojedino kraljevino vpeljal, in pravi da je deželna in državna celokupnost trojedine kraljevine prvo zahtevanje hrvaškega

*) Besede Blagotinškega žl. Kaiserfeldav štajerskem derž. zboru. Rekel je namreč po naše: Če se naš stan v Avstriji prezre... ne bo nam samo vse eno, če Avstrija razpade, temveč voščili še bomo to.

Besednik.

Nikolaj Šubic Zrinjski, sigeški vitez.

(Po hrvaškem poslovenil F. S. L. M.)

Ena izmed najslavnejših rodbin hrvaških bila je rodbina Zrinjskih knezov. Maloktera je toliko zasluženih mož hrvaškemu narodu dala, kakor ravno ta. Pa med vsemi temi velikani bil je najslavnejši Nikolaj, ban Hrvaške, Slavonije in Dalmacije, kteri si je s svojim viteškim požrtvovanjem v mestu Sigetu tako slavo pridobil, kakoršne si do njega in po njem ni nijeden junak našega naroda.

Nikolaj je bil sin kneza Nikolaja Šubića in Joke, edine hčere krbavskega kneza Ivana Karlovića. Rodil se je leta 1518. Že v otročjih letih pokazoval je nenavadno velik, važen in junaški duh. Ko je bil 11 let star, se je že pri dunajski obsedi po Turcih leta 1529 tako odlikoval, da mu je cesar Karol V. poklonil v znamenje svojega priznanja in čestčenja lepega konja in zlato verižico.

Leta 1540 pobil je bosanskega paša Usrefa, kteri je po Hrvaškem palil in plenil,

leta 1542 je pa pripomogel posebno s svojimi hrvaškimi konjiki, da so kraljeve čete Turke pri Pešti zmagale in potokle. V zahvalo za to imenoval ga je kralj za bana hrvaškega, in kot ban sekal je v nebrojnih vojskah ljute rane Turkom, ki so tisti čas že na vrhuncu svoje slave bili. Nikolaj bil je v pravem smislu bič Turkov, in kdo ve, ako bi večna previdnost v tistem važnem času krščanstvu tacega junaka ne bila poslala, kakor je naš Nikolaj bil, če bi srednja Evropa še dan danes ne stokala pod petami besnih Turčinov. Največo slavo pa si je pridobil Nikolaj s svojo brezprimerno borbo in svojo smrtjo v sigeškem mestu leta 1566. Sivi in slavo-opojeni sultan Soliman, mohaški premagovalec, pred kterim se je skoraj cela Evropa tresla in malo da ne cela Ogrska vkovana ležala, sklene pri Dunaju zaradi nanesene mu sramote masčevati se, krščanstvo pokončati ter si osvojiti Dunaj, okoli kterega se je tedaj vsa vojskna sila in krščanstva moč vrtila in zbirala. Zavolj tega vdari na poletje omenjenega leta z ogromno vojsko na Ogrsko. Namerjal je na prvo Jager vzeti in potem naravnost na Dunaj iti.

Tisti čas je bil Nikolaj Zrinjski prvi zapovednik kraljevske vojske na desni strani Donave in kot poveljnik imel je svoj glavni stan v Sigetu, od koder se je večkrat kakor

orel izza svoje skale na Turke spustil in jim veliko škodo pripravil. Prigodi se tudi zdaj, ko se je turška vojska proti severju pomikala, da je bosanski vezir in sultanov rojak Memed poslan bil proti Siklošu in Pečuhu, da na kristjane pazi, kaj da počenjajo. Ko je za to Nikolaj zvedel, poslal je naglo nekoliko sto svojih najizvrstnejših vojščakov in med temi tudi Vuka Papratovića, pod poveljstvom Gaše Alapića, proti njemu. Ti zasačijo Memeda pri Siklošu, nenadoma na-nj planejo in vse pobijejo, tako da noben žive glave ne odnese.

To je starega in oholega sultana tako razsrdilo, da je kar svojo prvo osnovo premenil in odločil, da se bo najprej nad Nikolajem Šubićem za to nikoli še poprej Turkom učinjeno škodo masčeval. Sam se tedaj s svojo vojsko proti Sigetu obrne, in ko je pri Oseku Donavo prekoračil, pokazala se je turška vojska že prvega avgusta pred Sigeškim ozidjem. Car sam prisel je 6. avgusta v glavni stan.

Turške vojske, in to samo izbrane, bilo je okoli mesta pri 200.000 m. pod poveljstvom hrabrega, ličnega in zvitega vezira Mehmeda Sokolovića, poturčenega Bosnjaka. Proti tej ogromnej in s vsem potrebnim priskrbljenosti sili stal je v Sigetu Nikolaj Šubić s 3000 možmi ali to samo zbranih sokolov iz

državnega prava; ta celokupnost je tudi v prid celi državi in on (govornik) se ne more vesele nade iznebiti, da ne bi tudi mislil, da se bode vresničila in sicer v kratkem, kakor hitro se bode ptuji upliv odstranil, ki se je med narod in pravo spoštovajočega kralja vgnjezdil. Hrvaški narod je 400 let prelival kri za „krst častni slobodu zlatnu“, in še zdaj stoji cel del naroda oborožen na zadnjih obalah evropske izobraženosti, narod je krvavo zaslužil, da se njegovi raztrgani deli zopet združijo in v eno telo zedinijo. Govornik na dalje pravi, da je hrvaški narod sam po kraljevej volji zedinjenje z ogrskim narodom hotel, pa to se zdaj nikakor ne more več storiti, ker zahtevanje Ogrov je proti državnemu pravu hrvaškemu, proti pragmatičnej sankciji leta 1712 in proti točki 42. leta 1861. Hrvaški zbor se tedaj hoče samostavno z vlado dogovarjati in načela tega dogovarjanja naj bodo:

1.) Nihil de nobis sine nobis, t. j. nič za nas brez nas, naj bode zedinjenje vseh kraljevin in dežel nasledek medsebojnega dogovarjanja, kakor to septemberski manifest zahteva. 2. poglavitno načelo je: Naj se splošne zadeve v enem zboru rešujejo, kateri naj se iz deželnih zborov skliče. Edinost države, od pragmatične sankcije, je gotovo vsakemu narodu sveta; če se pa na dalje ohraniti hoče, mora za vse dežele in narode enako trdno poročstvo prostega državnega in narodnega razcveta biti, ako se noče, da se vse državno življenje v brezploden boj nažene, kateri bi moč državno v teh nevarnih časih spodjedal. H koncu govora še Strossmayer srčno željo izreka, naj bi se začeto delo k pridruženosti avstrijskih narodov in k neumrljivi slavi občnega vladarja izpeljalo. Bog blagoslovi presvitlega kralja trojedine kraljevine! — In z „živijo“ klicem cele deputacije končal se je govor. Kaj da je cesar odgovoril, je že znano, — gotovo pa ni bil noben ž njim zadovoljen. Do danes še noben vladin list ni besedice črnil o sprejetbi hrvaške deputacije; samo tukajšnji dvalistični listi se hudo grozé nad Hrvati, kako da so mogli tako adresu vladi podati in posebno, zakaj da je Strossmayer hrvaški govoril. „N. Fr. Presse“ danes Hrvatoma očita, da so oni v Beč prišli iskat si pomoči proti Madjarom, pa da Nemci niso nikakor več volje, proti Madjarom potegniti.

Sploh nam današnji članek „N. Fr. Pr.“ mnogo pripoveduje, kar do zdaj še nismo vedeli; to pa je gotovo, da se Hrvatje mo-

rajo stalno držati svojega programa in združeni z drugimi Slovani gotovo bodo zmagali.

Dvalizem se nam že od vseh strani vedno bolj in bolj prikazuje; Hrvatoma, ki so leta 48. Avstrijo rešili, se noče že tolikrat zagotovljena samostanost dati, Madjarom se pa vse ponuja, in Beust je neki za gotovo izrekel, da se bode ob novem letu ogrsko ministerstvo ustanovilo. Za dežele takraj Litave pa se bode po novem letu poseben centralni parlament ali zbor — Grosser Rath — sklical in sicer se bodo v ta zbor poslanci volili iz deželnih zborov, ki se bodo naglo konec m. januarja po dokončanih novih volitvah sklicali. Ker je ta reč od velike važnosti, posebno za nas Slovence hočem v drugem listu to bolj obsirno razložiti. Le to bi še vlado opomnil, da naj nikar ne pozabi, kar so Slovani sem in tje očitno izrekli, namreč da ne pojdejo nikdar v noben tak in enak zbor, v katerem niso poslanci iz vseh avstrijskih dežel. Naj tedaj vlada ne začenja zopet kacega Sisičovega dela, ker prav lahko pri tem sebe in državo konča. Qui vivra, verri!

Slovenske dežele.

Iz Celoveca. (Kolednica; „Süddeutsche Post“; društvo za svilorejo; mestni odbor in realka; nova postava; zahvala in na znanje; sneg.) Vse rado vedno čaka, kaj nam prinese novo leto. Da je zistiravni politiki konec, da se državni voz spet začne mikati in da ne stoji nepremakljivo na mestu, kamor ga je septemberski manifest postavil, to mora vsacega serčno veseliti. Čakalo je ljudstvo dolgo, dalje pa čakati več ne more. Kaj pa nam neki prinese novo leto? G. minister Beust menda na vsa čapa tlači, da se ogovorka štrina zravna za vsako ceno. Tudi mi smo te misli, le to pravimo, naj se pri tem zravnanju ne gleda le samo na Madjare in Nemce, timveč na vse avstrijsanske narode. Naj nam toraj novo leto za kolednico prinese tak cesarski manifest, ki postreza, kolikor je le mogoče, željam, potrebam in pravicam vseh avstrijskih narodov; naj ne zbuja februarjih naprav, ktere je grof Belcredi tako slavno pokopal: Naj nam novo leto prinese cesarski manifest v duhu oktoberske diplome in septemberskega manifesta. To bode najbolje, da! to bode samo edino streglo avstrijskim narodom, pa tudi Av-

striji in cesarskej hiši! — To pa se ve da ne bode po volji vsem hegemonistom, med ktere spadajo posebno tako imenovani nemški avtonomisti, katerih glava in serce je prelubi naš Blagotinšek — Kaiserfeld. Tem se je pridružila tudi naša „Drauposta“ pod svojim novim imenom in v svojej novi obliki: „Süddeutsche Zeitung“ je stopila pod bandero nemške avtonomistične stranke. Bode sicer — kakor pravi, — pravična vsem narodnostim, pa stara skušnja nas uči, kaj imamo mi Slovenci pričakovati od ljudi take baže. Pa že rojstvo ali prav za prav prerajstvo tega časnika ni šlo srečno izpod rok. Komaj je luč tega sveta zagledal, že ga je novega ptička močna roka deržala za habe. Prederžnež je hotel brez postavne zastave ali kavicje na svitlo hoditi, — pa državno pravništvo mu je to zabranilo. Gospod, ki je zastavo vložil za „Draupost“, ni je hotel pustiti tudi za „Süddeutsche Zeitung“, ktera ga v svojej nevhvaležnosti in neumnosti že koj precej v svojih prvih versticah gerdo napada. Vendar se je neka druga dušica novorojenca menda usmilila in postavi zadosti storila: Dobili smo prvi list njegov na novega leta dan, — pa dolgega življenja mu ne obetamo. — Kakor smo že omenili, imelo je svilorejno društvo 27. dec. svoj občni zbor. Iz sporočila in računa zve-mo, da šteje to društvo 549 družnikov, med kterimi jih je letos že čez 40 nekaj svile pridelalo. Na društvenem vertu raste 45.553 drevesc, čistega premoženja pa je 3333 gld. 99 kr. To mlado društvo se torej prav veselo razvija in marljivo dela, ako ravno šteje veliko nasprotnikov, med ktere spada žali-bog tudi naš rajni deželni zbor; kajti še 100 gld. letne podpore mu ni dovolil! — Naš mestni odbor proti realnejši šoli kaj čudno postopa. Posebno terdo ravna z gosp. vodjem, njegovi računi mu niso prav v redu, ako ravno je pismeno dokazano, kam je vsak krajčanček prišel. Po takem postopanju ljudje mislijo, da zajček v drugem ger-mu tiči in pričakujejo, da bode h koncu vendar prišla le resnica in pravica na svitlo in do zmage. Čudi se naš mestni odbor, da je od leta do leta manj učencev na realki, in je izvolil odbor, ki naj preiskuje, odkod ta čudna in žalostna prikazen? Videli bomo, kaj bode ta odbor spravil na den; kogar strast ne slepari in luna ne terka, lahko spozna, da je komaj dnarja za davke in za naj večjo silo, da realčani ne najdejo tistih zlatih jabelk, od kterih se jim je sperva sanjalo, zakaj da jih vedno manjše število i. t. d. i. t. d. — Neka nova nared-

hrvaških pokrajin. Akoravno ni bilo nobene nade, da bi se takej sili upirati mogli, če od kod drugod nagle pomoči ne bo, je vendar Nikolaj odločil, da hoče Siget braniti in s tem, ako nič družega, vsaj toliko doseči, da se bode kraljevska do zdaj še nepravilna vojska pripravila in potem odločnejše na sovražnika vdariti mogla. Ko se je tedaj od turške vojske čisto obdanega videl, pokliče svoje ljudi, razloži jim ves položaj in posebno gotovo pogubo mile jim hrvaške domovine, ako Dunaj zdaj pade, in rekel jim je, da je pripravljen dati se poprej pod siške zidanimi zakopati, kakor pa živ Turkom v roke priti.

Govor njegov osrči vse pričujoče z neizmernim navdušenjem in Nikolaj je očitno pred vsemi se odkrivši pred živim Bogom prisegel, da se hoče za častni križ in za zlatno svobodo svojega naroda do zadnje kaplje krvi bojevati, in zahteva tisto tudi od svoje junaške čete. Ona ni dolgo odlasla, ampak je zdajci to prisegla svojemu ljubljenu očetu in zapovedniku. Tako se začne strašna in grozovitna vojska, kakoršne še dozdej ni bilo, vojska majhne peščice hrvaških sokolov proti tmi ljutih turških gadov.

Mesto Siget obdano je na treh stranéh z močvirjem, ktero je tisti čas še večje in

globokejšje bilo. Delilo se je na 3 dele, namreč na novo, staro mesto in trdnjavo. Na južni strani stalo je novo mesto, od starega oddeljeno z okopom; a obedve ste bile utrjeni z trdnim ozidjem in globokimi okopi, čez ktere so samo trije mostovi držali. Čisto oddaljena od mesta stala je sredi močvirja severna trdnjava, ki se je zopet delila v doljujo in gornjo trdnjavo. Gornji, nekaj više in proti jugu ležeči del bil je še posebno utrjen z jakimi zidanimi. V njem je bil en velik in strašno jak stolp. Cela trdnjava je imela samo nekaj iz kamnja zidanih hiš. Kakor se tedaj vidi, bil je Siget dosti močna trdnjava za tedanji čas, v katerem še vojniška umetnost ni tako daleč dospela, kakor zdaj; — pa še močnejši in jači je postala s svoj hrambo in na vse pripravljeno posadko.

Do trdnjave ni bilo mogoče drugače priti, kakor čez novo in staro mesto. Tega radi začnejo Turki novo mesto oblegati in kar sedmega avgusta strašen ogenj iz največjih svojih topov na njegove ozidje sipati. Ko se je to razrušilo, mislili so Turki, da bodo novo mesto z naskokom vzeli; pa tu so se strašno prevarili, ker jih je Nikolaj z razkačenimi svojimi junaci tako zdatno odbijal, da je v resnici okope zajezil s turškimi trupli. Ali so tudi naši strašno trpeli

od grozovitega turškega ognja in marsikteri junak je padel, tako da je Nikolaj koj videl, da bi to samo na njegovo škodo bilo, ako bi še dalje branil novo mesto. Odloči tedaj 9. se v staro mesto podati, pa da bi se Turki ne mogli njemu upirati, ukaže mesto na vseh stranéh zažgati; in še le potem umaknil se je v staro mesto. — Ko se naši tje pomikajo, planejo Turki še strašnejši nanje. Tu se je Nikolaj celih 10 dni noč in dan z največim požrtvovanjem boril proti silnim napadom turškim. Turki so čisto besnili, ker se je tako majhna peščica upirala njihovej s toliko slavo opojenej vojski, pa čem besnejši so oni bili, tem bolje so se jim naši upirali in s tem večim požrtvovanjem odbijali naskoke divjih Turkov.

Pa dolgo vendar ni bilo več mogoče braniti se grozovitej turškej sili. Ko so že vsi zidovi podkopani bili in je celo mesto v razvaline razpadlo ter tudi že dve tretjini hrabrih vojščakov potolčenih bilo, sklene Nikolaj umakniti se v trdnjavo. Tudi semkaj srečno dospè, ako lih je že skorej čisto od Turkov obdan bil, in mu je tudi nekaj njegovih zajetih bilo, kateri so pa vsi junaško smrt storili.

(Konec pride.)

državnega prava; ta celokupnost je tudi v prid celi državi in on (govornik) se ne more vesele nade iznebiti, da ne bi tudi mislil, da se bode vresničila in sicer v kratkem, kakor hitro se bode ptuji upliv odstranil, ki se je med narod in pravo spoštovajočega kralja vgnjezdil. Hrvaški narod je 400 let prelival kri za „krst častni slobodu zlatnu“, in še zdaj stoji cel del naroda oborožen na zadnjih obalah evropske izobraženosti, narod je krvavo zaslužil, da se njegovi raztrgani deli zopet združijo in v eno telo zedinijo. Govornik na dalje pravi, da je hrvaški narod sam po kraljevi volji zedinjenje z ogrskim narodom hotel, pa to se zdaj nikakor ne more več storiti, ker zahtevanje Ogrov je proti državnemu pravu hrvaškemu, proti pragmatičnej sankciji leta 1712 in proti točki 42. leta 1861. Hrvaški zbor se tedaj hoče samostavno z vlado dogovarjati in načela tega dogovarjanja naj bodo:

1.) Nihil de nobis sine nobis, t. j. nič za nas brez nas, naj bode zedinjenje vseh kraljevin in dežel nasledek medsebojnega dogovarjanja, kakor to septemberski manifest zahteva. 2. pglavitno načelo je: Naj se splošne zadeve v enem zboru rešujejo, kateri naj se iz deželnih zborov skliče. Edinost države, od pragmatične sankcije, je gotovo vsakemu narodu sveta; če se pa na dalje ohraniti hoče, mora za vse dežele in narode enako trdno poročstvo prostega državnega in narodnega razcveta biti, ako se noče, da se vse državno življenje v brezploden boj nažene, kateri bi moč državno v teh nevarnih časih spodjedal. H koncu govora še Strossmayer srčno željo izreka, naj bi se začelo delo k pridu vseh avstrijskih narodov in k neumljivej slavi občnega vladarja izpeljalo. Bog blagoslovi presvitlega kralja trojedine kraljevine! — In z „živijo“ klicem cele deputacije končal se je govor. Kaj da je cesar odgovoril, je že znano, — gotovo pa ni bil noben ž njim zadovoljen. Do danes še noben vladin list ni besedice črhnil o sprejetbi hrvaške deputacije; samo tukajšnji dvalistični listi se hudo grozé nad Hrvati, kako da so mogli tako adreso vladi podati in posebno, zakaj da je Strossmayer hrvaški govoril. „N. Fr. Presse“ danes Hrvatoma očita, da so oni v Beč prišli iskat si pomoči proti Madjarom, pa da Nemci niso nikakor več volje, proti Madjarom potegniti.

Sploh nam današnji članek „N. Fr. Pr.“ mnogo pripoveduje, kar do zdaj še nismo vedeli; to pa je gotovo, da se Hrvatje mo-

rajo stalno držati svojega programa in združeni z drugimi Slovani gotovo bodo zmagali.

Dvalizem se nam že od vseh strani vedno bolj in bolj prikazuje; Hrvatoma, ki so leta 48. Avstrijo rešili, se noče že tolikrat zagotovljena samostalnost dati, Madjarom se pa vse ponuja, in Beust je neki za gotovo izrekel, da se bode ob novem letu ogrsko ministerstvo ustanovilo. Za dežele takraj Litave pa se bode po novem letu poseben centralni parlament ali zbor — Grosser Rath — sklical in sicer se bodo v ta zbor poslanci volili iz deželnih zborov, ki se bodo naglo konec m. januarja po dokončanih novih volitvah sklicali. Ker je ta reč od velike važnosti, posebno za nas Slovence hočem v drugem listu to bolj obširno razložiti. Le to bi še vlado opomnil, da naj nikar ne pozabi, kar so Slovani sem in tje očitno izrekli, namreč da ne pojdejo nikdar v noben tak in enak zbor, v katerem niso poslanci iz vseh avstrijskih dežel. Naj tedaj vlada ne začneja zopet kacega Sisifovega dela, ker prav lahko pri tem sebe in državo konča. Qui vivra, verra!

Slovenske dežele.

Iz Celovea. (Kolednica; „Süddeutsche Post; društvo za svilorejo; mestni odbor in realka; nova postava; zahvala in na znanje; sneg.) Vse rado vedno čaka, kaj nam prinese novo leto. Da je zistiravni politiki konec, da se državni voz spet začne mikati in da ne stoji nepremakljivo na mestu, kamor ga je septemberski manifest postavil, to mora vsacega serčno veseliti. Čakalo je ljudstvo dolgo, dalje pa čakati več ne more. Kaj pa nam neki prinese novo leto? G. minister Beust menda na svojo sapo tlači, da se ogrska štrena zravna za vsako ceno. Tudi mi smo te misli, le to pravimo, naj se pri tem zravnanju ne gleda le samo na Madjare in Nemce, temveč na vse avstrijske narode. Naj nam toraj novo leto za kolednico prinese tak cesarski manifest, ki postreza, kolikor je le mogoče, željam, potrebam in pravicam vseh avstrijskih narodov; naj ne zbuja februarinih naprav, ktere je grof Belcredi tako slavno pokopal: Naj nam novo leto prinese cesarski manifest v duhu oktobrske diplome in septemberskega manifesta. To bode najbolje, da! to bode samo edino streglo avstrijskim narodom, pa tudi Av-

striji in cesarskej hiši! — To pa se ve da ne bode po volji vsem hegemonistom, med ktere spadajo posebno tako imenovani nemški avtonomisti, katerih glava in serce je prelubi naš Blagotinsek — Kaiserfeld. Tem se je pridružila tudi naša „Drauposta“ pod svojim novim imenom in v svoji novi obliki: „Süddeutsche Zeitung“ je stopila pod bandero nemške avtonomistične stranke. Bode sicer — kakor pravi, — pravična vsem narodnostim, pa stara skušnja nas uči, kaj imamo mi Slovenci pričakovati od ljudi take baže. Pa že rojstvo ali prav za prav prerostvo tega časnika ni šlo srečno izpod rok. Komaj je luč tega sveta zagledal, že ga je novega ptička močna roka deržala za hable. Prederznež je hotel brez postavne zastave ali kavicje na svitlo hoditi, — pa državno pravništvo mu je to zabranilo. Gospod, ki je zastavo vložil za „Draupost“, ni je hotel pustiti tudi za „Süddeutsche Zeitung“, ktera ga v svoje nehvaležnosti in neumnosti že koj precej v svojih prvih versticah gerdo napada. Vendar se je neka druga dušica novorojenca menda usmilila in postavi zadosti storila: Dobili smo prvi list njegov na novega leta dan, — pa dolgega življenja mu ne obetamo. — Kakor smo že omenili, imelo je svilorejno društvo 27. dec. svoj občni zbor. Iz sporočila in računa zve- mo, da šteje to društvo 549 družnikov, med kterimi jih je letos že čez 40 nekaj svile pridelalo. Na društvenem vertu raste 45.553 drevesc, čistega premoženja pa je 3333 gld. 99 kr. To mlado društvo se torej prav veselo razvija in marljivo dela, ako ravno šteje veliko nasprotnikov, med ktere spada žali- bog tudi naš rajni deželni zbor; kajti še 100 gld. letne podpore mu ni dovolil! — Naš mestni odbor proti realnejši šoli kaj čudno postopa. Posebno terdo ravna z gosp. vodjem, njegovi računi mu niso prav v redu, ako ravno je pisмено dokazano, kam je vsak krajcarček prišel. Po takem postopanju ljudje mislijo, da zajček v drugem germu tiči in pričakujejo, da bode h koncu vendar prišla le resnica in pravica na svitlo in do zmage. Čudi se naš mestni odbor, da je od leta do leta manj učencev na realki, in je izvolil odbor, ki naj preiskuje, odkod ta čudna in žalostna prikazen? Videli bomo, kaj bode ta odbor spravil na den; kogar strast ne slepari in luna ne terka, lahko spozna, da je komaj dnarja za dayke in za naj večo silo, da realčani ne najdejo tistih zlatih jabelk, od kterih se jim je sperva sanjalo, zakaj da jih vedno manjše število i. t. d. i. t. d. — Neka nova nared-

hrvaških pokrajin. Akoravno ni bilo nobene nade, da bi se takej sili upirati mogli, če od kod drugod nagle pomoči ne bo, je vendar Nikolaj odločil, da hoče Siget braniti in s tem, ako nič drugega, vsaj toliko doseči, da se bode kraljevska do zdaj še nepripravljena vojska pripravila in potem odločnejše na sovražnika vdariti mogla. Ko se je tedaj od turške vojske čisto obdanega videl, pokliče svoje ljudi, razloži jim ves položaj in posebno gotovo pogubo mile jim hrvaške domovine, ako Dunaj zdaj pade, in rekel jim je, da je pripravljen dati se poprej pod sigeški zidini in zakupati, kakor pa živ Turkom v roke priti.

Govor njegov osrči vse pričujoče z neizmernim navdušenjem in Nikolaj je očitno pred vsemi se odkrivši pred živim Bogom prisegel, da se hoče za častni križ in za zlatno svobodo svojega naroda do zadnje kaplje krvi bojevati, in zahteva tisto tudi od svoje junaške čete. Ona ni dolgo odlazala, ampak je zdajci to prisegla svojemu ljubljenu očetu in zapovedniku. Tako se začne strašna in grozovitna vojska, kakoršne še dozdej ni bilo, vojska majhne peščice hrvaških sokolov proti tmi ljutih turških gadov.

Mesto Siget obdano je na treh stranéh z močvirjem, ktero je tisti čas še večje in

globokejšo bilo. Delilo se je na 3 dele, namreč na novo, staro mesto in trdnjavo. Na južni strani stalo je novo mesto, od starega oddeljeno z okopom; a obedve ste bile utrjeni z trdnim ozidjem in globokimi okopi, čez ktere so samo trije mostovi držali. Čisto oddaljena od mesta stala je sredi močvirja severna trdnjava, ki se je zopet delila v doljno in gornjo trdnjavo. Gornji, nekaj više in proti jugu ležeči del bil je še posebno utrjen z jakimi zidinami. V njem je bil en velik in strašno jak stolp. Cela trdnjava je imela samo nekaj iz kamnja zidanih hiš. Kakor se tedaj vidi, bil je Siget dosti močna trdnjava za tedanji čas, v katerem še vojniška umetnost ni tako daleč dospela, kakor zdaj; — pa še močnejši in jači je postala s svojo hrabro in na vse pripravljeno posadko.

Do trdnjave ni bilo mogoče drugače priti, kakor čez novo in staro mesto. Tega radi začnejo Turci novo mesto oblegati in kar sedmega avgusta strašen ogenj iz največih svojih topov na njegove ozidje sipati. Ko se je to razrušilo, mislili so Turki, da bodo novo mesto z naskokom vzeli; pa tu so se strašno prevarili, ker jih je Nikolaj z razkačenimi svojimi junaci tako zdatno odbil, da je v resnici okope zajezil s turškimi trupli. Ali so tudi naši strašno trpeli

od grozovitega turškega ognja in marsikteri junak je padel, tako da je Nikolaj koj videl, da bi to samo na njegovo škodo bilo, ako bi še dalje branil novo mesto. Odloči tedaj 9. se v staro mesto podati, pa da bi se Turki ne mogli njemu upirati, ukaže mesto na vseh stranéh zažgati; in še le potem umaknil se je v staro mesto. — Ko se naši tje pomikajo, planejo Turki še strašnejši nanje. Tu se je Nikolaj celih 10 dni noč in dan z največim požrtvovanjem boril proti silnim napadom turškim. Turki so čisto besnili, ker se je tako majhna peščica upirala njihovej s toliko slavo opojenej vojski, pa čem besnejši so oni bili, tem bolj so se jim naši upirali in s tem večim požrtvovanjem odbijali naskoke divjih Turkov.

Pa dolgo vendar ni bilo več mogoče braniti se grozovitej turškej sili. Ko so že vsi zidovi podkopani bili in je celo mesto v razvaline razpadlo ter tudi že dve tretjini hrabrih vojščakov potolčenih bilo, sklene Nikolaj umakniti se v trdnjavo. Tudi semkaj srečno dospel, ako lih je že skorej čisto od Turkov obdan bil, in mu je tudi nekaj njegovih zajetih bilo, kateri so pa vsi junaško smrt storili.

(Konec pride.)

ba ukazuje, da mora vsak, kdor hoče kaj denarja potegniti ali oddati v. c. k. deželnej glavnej denarnici, poprej se podati v kancelijo nove računarske uradnice, da se njegov račun tam pregleda ali likvidira; potem se le more v c. k. denarnico iti. Mislili smo, da bode novouravnana računarija ljudem bolj postregla, tako jim pa le več potov in sitnost napravlja, uradnikov število se pa vendar nič kaj ne zmanjšuje; kdaj se bode neki birokraciji našej glava sterla?!

Danes štejeemo 2. den januarja in že se je toliko naročnikov oglasilo, da jih ne bode menj kot minulo leto. Res smo se bali, ker je cena nekaj poskočila, za dnar pa le čedalje terši hodi. Vendar Slovenci so pokazali, da jim je volja darovati kaj, naj se vzderži edini naš politični list. Prav lepo in serčno se zahvaljujemo vsem č. č. gg. podpornikom, zraven pa trdno obljubimo, da bode naša največja in prva skerb, „Slovenca“ uredovati tako, da bode tudi vreden zaupanja in podpore. Na zavitku so tiskane nekatere številke; kar je prečertanih, za toliko četertletij ali kvartalov je naročnina plačana. Uravnali smo tako, da moremo en in isti nadpis upotrebovati za celo leto. Še enkrat se zahvaljujemo vsem č. č. gg. rodoljubom in jih lepo prosimo, naj nas še dalje podpirajo duševno in materialno! — Novo leto nam je tudi nov sneg prineslo. Mislamo, da ga je po hribih precej padlo. —

Iz Ljubljane 29. dec. r. (Constituierend Reichsrath, t. j. ustavodajni državni zbor.) Slišali smo, da se skliče kaj po novem letu vsled cesarskega manifesta „constituierend Reichsrath“ ali ustavodajni državni zbor. V ta državni zbor pridejo direktno izvoljeni poslanci vseh takraj litavskih dežel; pravico voliti ima vsak 24leten mož brez izjemka. Naloga tega zbora bo, kakor že ime kaže, dati Avstriji ustavo, posebno pa vprašanje rešiti, če se sme dvalizem vpeljati. Vir je precej zanesljiv. Slovani, pozor!

Iz radoliškega okraja. §§. (Kaj je tu novega?) Nekaj mi že davno k srcu gre, da bi „Slovenca“ naznanil. Prvo je to, da povem ob kratkem, koliko da je v radoliški dekaniji, ki ni kar majhna, ampak precej velika in obširna, udov družbe sv. Mohora in slov. Matice. Pri prvi jih je (glej njen koledarček) 120, pri drugi pa vseh skupaj 13 udov. Če pomislimo, da je tu skorej pri vsakej fari šola, ne od lani, ampak že dolga dolga leta sem in da tedaj mladina večidel na brati in pisati (se ve da slovenski), čuditi se je po takem res zelo, zakaj da je v tej dekaniji tako malo udov obeh društev! Naj nam razjasni kdo to reč! Ves svet ve, da je tu med prostim ljudstvom (izvzemši Beloskalce in nekaj družih vojaških in rudarskih nemškutarjev) celo malo ali prav za prav nič nemščine najti; zakaj če kdo zna reči „fralich“, „bi gets“, itd., to še ni prava nemščina! Pa pustimo to, in naj rečem rajši še nekaj drugega. Glejte Slovenci, zdaj imamo vse potrebne slovenske časnike, kakor „Novice“, „Danico“, „Glasnika“, „Prijetla“, „Tovarša“, „Slovenca“, itd. — naročimo si jih. V nemških časnikih je res veliko branja najti, ali za to je pa tudi treba veliko več zanje plačevati, pa tudi niso večidel za nas, in če mi bolje podpiramo slovenske, vsi od kraja si bodo opomogli, in nam vse donasili, kar nam je vedeti treba. — Na koncu svojega lista naj pa še povem eno smešno in žalostno skupaj. V G. . . . h so se Miklavž pa parkeljni, ker so se v krčmi preveč napili (ali tudi Miklavži pijejo?), tako stekli in ranili, da je morala potem sodnijska komisija na ogled priti in vse drobno preiskati. Kaj tacega se res ne pomni z lepo, zato naznanjam to, da gre po svetu in da ljudje zvedo, kaj da tudi še nekje Miklavž in parkeljni znajo.

Izpod Valovke na Gorenškem. (Marsikaj, toda malo veselega!) Dopis-

nik izpod „Špika“ je v „Slov.“ omenil, da se pri nas narodna zavest jako vrlo zbuja, — jaz pa pravim, da je bila že l. 1848 zbujena in da še ni nič zaspala. Kar pa našega župana zadeva, pravi dopisnik, da samo okrajni uradniki se nemški dopisujejo, in praša zakaj vendar tako, ter pristavlja tudi koj odgovor, da ne ve, zakaj? Omenjeni dopisnik, ki je sicer ves vnet za narodno reč, dá se pa tudi kmalo ostrašiti. Okrožnica g. Zavašnika ga je namreč tako omamila, da bi bila kmalo naša sicer slovenska šola vsa nemška postala. Že se je začelo „tajč“ učiti in sploh nemškovati v slovenskej šoli; vendar je pa zdaj nekaj odjenjalo, ker noben še tako priden nemškutar ne more čudežev delati, naj bi se toliko taci in enaci okrožnic beli svet zagledalo. Tudi to se nam nekako čudno dozdeva, zakaj da oni dopisnik na občinsko glavarstvo le nemški pisari; zakaj da neki, ne vemo tu spet odgovoriti, — on pa bo morebiti že vedel, zakaj da tako in ne drugači! Mi mislimo, da bi slovensko bolj pravo bilo! — Kar se pa družih reči tiče, ne morem nič dobrega povedati. Vsak skuša dosti britko, da ni okroglega več dobiti v roke, — le naša davkarija noče tega verjeti in tirja skorej brez usmiljenja od kmetov ali pa jih iztira od doma, ker jim vse porubi in poprođa. Tako je prišla pred nekimi dnevi neka žena davkarja prositi, naj jo še enmaló počaka, ker bo gotovo vse plačala, zraven pa mu potoži, kako slabi so časi. On pa jej pravi: „Nič ne verjemite tega, da je tako slabo; le pogledajte ob nedeljah ljudi, kakšno obleko da imajo in kako da po krčmah pijejo“ itd. — Pa verjemite mi, da tu g. davkar prenapeto in napčno sodi. Res da se tako sem in tje godi, ali upam si reči, da več del tistih, ki se lepo oblačijo in okoli pijačujejo, so taki, ki nič davkov ne plačujejo. — Nek človek prinese v davkarijo 30 gld., da bi za nekega posestnika davke plačal, ter ob enem poprosi, naj da za teh par gld., ki jih še manjka, do novega leta počaka; ali davkar je vpričio njega nižim uradnikom naročil: „Nur streng, nur streng!“ — le ostro! — Tako se godi pri nas. Brez usmiljenja se z nami ravna, in vendar vsak vidi in se tudi lahko prepriča, da je neznansko težko denar v pest dobiti in da bi gotovo vsakemu ljubše bilo o pravem času davke plačati, ko bi jih le mogel, kakor potem ob vse priti in od hiše spodenemu biti. Drugo pot povem spet kaj.

Iz slovenskega štajerja. 28. dec. J. V. (Naši birokrati) so še vedno isti, ki so bili pod Bachovim absolutizmom, ki so ostali pod nemškutarskim Šmerling-om in tudi pod sedanjim ministerstvom se celó nič še niso spremenili, le postarali so se in kakor vsak star človek še bolj se utrdili in okoščeni v svoji starokopitnosti. Še jim je vsak rodoljub nevaren puntar, slovenski jezik (ali kakor ga imenujejo „slovenska špraha“) se jim zmirom bolj stidi, zdaj še posebno zategadel, ker se bojé, da z vpeljavo slovenskega jezika v vse uradnice bi zginila tudi njih priljubljena birokratična oblast. To pa se ne sme zgoditi, naj birokratično vladanje je sacrosanctum (najsvetejše), ktero oskruniti bila bi najgroznejša pregreha. Koliko lepih obljub smo že slišali od vseh ministrov, koliko res pravičnih postav se je že razglasilo, — pa kaj pomaga, ko vse le na papirju ostaja! Papir je potrpežljiv, ljudstvo pa tudi; ali kako dolgo bota še trajalo? Kdo ve?

Volitve za okrajna ali komisijska zastopništva menda ne bodo pred koncem meseca januarja. Vendar moramo povsod že začeti pripravljati se zanje. Našim uradnikom vsa ta okrajna zastopništva nič niso po godu; žal jim je, da bodo morale oddati tem zastopom če tudi zdaj še majhen del svoje oblasti, vendar zanaprej ne bodo več se svetile v takej vsemogočnosti, kakor do zdaj. Tudi se bojé, da bi se ne vrivalo preveč narodnih mož v te zastope. Začenjajo torej

že tu in tam agitirati. Nek okrajni predstojnik je poklical nekatere kmečke župane k sebi in jim razlagal postavu od komisijskih „vertreteng“. Ko ga poprašajo, kterega bi si naj za prvosednika izvolili, reče jim: „Eni mislijo mene vzeti, pa kakor se Vam zdi“. — Kmetje so molčali, vendar pa popraševali se med seboj, kdo da bi bili ti eni, — pa jih niso mogli pozvedeti. — Ravno ta g. okrajni predstojnik je poklical nedavno nekatere druge župane tudi s tem namenom, da bi jih podučil o okrajnih zastopih. Pri tej priliki pride tudi govor na vpeljavo slovenskega jezika v uradnih.

Zdelo se je to nekterim celó naravno in jako koristno. G. predstojnik pa ostro odvrne, da to nikakor ni mogoče, ter še dostavi: „Tudi med nami so taki neumneži, kateri se za to slovenskošpraho „vlečejo“! — Tako je govoril državni uradnik v 2. letu Belkredijevega ministerstva. Jaz pa samo vprašam: Kdo je neumnež? Ali ta, kateri za poduk in blagostanje slovenskega ljudstva skrbi in se trudi; ali ta, kateri se ne zapopade ali noče zapopasti večne resnice, da vsako ljudstvo se le v domačem jeziku da podučevati in izobraževati. Neumnež je; pa tudi hudobnež, ker hoče iz gole sebičnosti ubogo ljudstvo obdržavati v večnej sužnosti in mu silama zapirati pot do omike in splošnega narodnega napredovanja in ravnopravnosti. Taki uradniki zapovedujejo se slovenskim ljudstvom! Bodi-mo torej pazljivi in pogumni pri volitvah v okrajne zastope.

Veliko se lahko stori, veliko pa tudi zamudi! Nikar tedaj rok križem držati!

Laperje pri Poličanah. (V pojasnje-nje g. Loningerju, in drugim enake baže) navajam te le verstice iz Krempnove dogodivščine Štajerske zemlje, ki je leta 1845 v Gradcu tiskana, in bi torej vsakemu poslancu slovenske strani morala znana biti ne le po imenu ampak tudi po zadržanju. Tamkaj se berejo na strani 237 te-le besede: „Da se slovenščina pri nas tako gubi, pride po tem, da mnogi gospodski službeniki slovenstva nič ne štimajo, da Nemci Slovence čertijo, ino za tega voljo Slovenci svojo narodnost bolj zapuščajo, in se tudi v mnogih šolah samo nemški uči, če ravno je samo nemški uk slovenskim otrokom mlačenje prazne slame, in njih v šolo hojenje sama zamuda, po sili vaje na nemško besedo napačno delo, zapstojne cepljenje ptujih mladik v domače steblice. — Ali hvala in vse dobro onim duhovnikom in nekterim posvetnim gospodom, v katerih je domorodska ljubezen za slovenščine stran se zbudila, naj toto tudi v sercih ljudstva in svoje mlade črede zbudijo! Le tako, da bo najpred po slovensko, potem še le nemško v šolah se učilo, bodo naše šole prave hasnovite učilnice. To je volja vladarstva, kajti že cesar Jožef II. je svoje prednje službenike baral, v katerem jeziku naj bi se v njegovem cesarstvu pismeni posli občinsko opravljali, je-li v slovenskem ali nemškem? Ino le njih odgovor je nemščini priliko dal, slovenščino podkopati. Cesar Franc I. je tožbam, ktere so zavoljo podkapanja slovenščine v Českej, v Vogerskej in drugde nastale, ne bil proti, on je še one, ki so za Slovence pisali, pohvalil in nje počastitno obdaroval, on je zaslovenske kraje nemškoslovenske šolarske knjige vpeljal, in je svoje cesarstvo leta 1809 mislil zaslovenskomadjarsko ali podunajsko ozvati ali oklicati. Kakor oče, tako je tudi sin, svetli cesar Ferdinand, bil darovnik slovenskih pisateljev. In rajnega graškega škofa in kneza Romana očitne besede so: Meni se Slovenca dopadejo, oni so čerstvo ljudstvo, ktero svoj jezik, svojo slovenščino štima (čisla), in tako se narodnost obderži, itd. — Kakšna znamenja in priče še hočete imeti in videti? Lehko torej našim nasprotnikom zakličemo:

Berite in verjemite djanjem, ako našim besedam ne verjamete; in nas saj enkrat za ravnopravne brate spoznajete, ter nas nikar dalje ne preganjajte, „ker vam je težko proti ostini bercati“ (Dj. ap. 9, 5.) Zares, če vas zdaj pamet ne sreča, ni vam pomočil Svobodo hočete, pa še pravice ne poznate, — kaj bo z vami in z nami? Sleek . . .

Iz Huloz. R. B. (Slovenci, le pametno in previdno pozor, pozor in na noge!) Državne razmere se tako neugodno obračajo, da bomo menda kljub federalistični adresi praški in zagrebški v kratkem dobili poziv voliti v oži državni zbor za pokrajine takraj Litave, bodi si naravno iz naroda, ali pa po deželnih zborih. Zgodi li se prvo, namreč naravna volitev, treba je že sedaj narod dobro pripravljati, da nikakor in nikdar ne voli v kak oži državni zastop; Razlag, Tomantid, ne smejo sedeti v državnem zboru, kjer ni Strossmayerja, Riegerja, Stratimirovića itd., kajti polutansko skrpani državni zastop bi bil za nas Slovence pogubni samomor! Vsi avstrijski Slovani moramo iti isti pot, da si narodnost in svobodo zagotovimo *) Čehovi so v svojem zboru klicali: Nikdar, nikdar, nikdar ne volimo v oži državni zbor! Taisto je nam storiti, dokler ni občnega državnega zastopa v kaki že koli obliki, ker Nemci bi nas spet imeli v manjšini ter bi z nami pometali po svoji prevzetni in predrzni volji; toda ne posluži vam več, ako le nekoliko sloge, pozornosti in umnosti pokažemo. — Ne čudimo se toliko, ako vlada boža nemško vrhovnost nad drugimi narodi, saj je istega življa in v nemškem hegemonstvu vzgojena, misle, da ni zveličanja za druge narode razve v nemštvu, pa nenavadno čalarno ali nespametno se nam zdi, da se dunajsko popečiteljstvo toliko klanja Madjarjem, kateri so l. 1848 pretli, vsaj poskusili rušiti Avstrijo, katero so razve severnega strica pomagali rešiti Slovani, — Madjarjem, kateri samo sebi svojijo vso pravico in predpravico, drugim narodom pod vencem sv. Štefana pa niti Deak ne priznava nikakšne pravice oziroma na narodnost in narodni jezik, sanjajoči le o politični narodnosti, kar je krivica za Nemčijare, dobro vedé, da Madjarji le na račun drugih narodnosti se zamorejo krepiti, širiti in bahati, sami se preslabi čuteči; toda, dokler je pravični vsevladar v nebesih, ne poderete in ne zaterete slovanstva, kolikor koli se tudi uklanjate rade volje Blagotinšekovim zvitim naklepom in bi vam Beust-Belcredijevo popečiteljstvo obljubilo vse, kar od njega iščete, zgodovina razvija in dela premembe tudi brez nemško-madjarških popečiteljev! Ne da se sprevideti, kako bi država mogla krepka biti, imajoča drugo državo v sebi, popečiteljstva, dvoje težišče, svet nima primera. Preveliko klanjanje avstrijske vlade Nemcem in Madjarjem, kar je krivica za druge narode, pojasni naj prilika. Nek oča ima več otrok. Med temi sta dva sinova, ki sta v neki dobi bila nepokorna, vsaj roko sta povzdignila nakanivša očetu smrtni udar, vendar oča jima vse da, karkoli si želita, ne mareči za druge svoje zveste, pokorne, poslušne otroke, kateri morajo razcapani, na pol goli in bosi hoditi, čeravno očeta ljubijo za njega vse stori, vsaj celo smrtno nevarnosti so ga rešili. Nauka odtod razvirjati ni treba. — Vladina dolžnost bi bila skrbeti, da se nijednemu narodu v državi krivica ne godi, zato bi bil edino koristen nasvet ta, da naj se da svobodna ustava v najširjem smislu vsem avstrijskim narodom enako pravična, naj se posamne državne sestavine po skupinah narodom koristnih uravnajo, imajoče svoje zборе za domače zadeve, vse pa državni zastop za občne posle — vse drugo so pogubne poskušnje!

Iz Lokaveca blizu Ajdovščine. † (Tudi pri nas imamo čitalnico!) Dragi moj „Slovenec“! ker te tolikanj radi tudi pri nas prebiramo, bodisi kmetje bodisi gospodje, zatorej dovoli mi, da ti tudi jaz nekaj vrstic pošljem, temveč ker se ti do zdaj ni še noben drug iz našega kraja oglasil. Sporočam ti pa najprej veselo dogodbo, ki se je l. 1866 v naši občini, ki šteje nekaj čez 900 duš in ima vrlega dušnega pastirja, prigodila. — Zdaj je ravno enajsti mesec, kar se je začelo v naši soseski zbirati nekaj domoljubnih rojakov in med seboj posvetovati, kako bi se dala tu napraviti kmetiška čitalnica. Rodoljubi so začeli koj v ta namen delati in si kmalo naročili 6 slovenskih časnikov. Ali s tem še ni bilo vse opravljeno, ker tudi pri nas se nahajajo zoprniki in vporniki vsake baže in je treba za dobro reč dosti grenkih preslišati in mnogo ovir podreti, predno se kaj stalnega dovrši. Prosti kmet tudi pri nas misli, da mu je dosti, če zna orati in z motiko mahati po njivi in nogradih, kakor so njegovi spredniki delali, — vse drugo se mu zdi nepotrebno. (Pri nas pa še kmetič tudi misli, da, če bo znal nemškovati, potem je vse opravljeno. Vr.) Drugih misli pa so, kakor povsod, tudi naši rodoljubi, zatorej sklenejo očitno društvo napraviti, v katerem naj bi se um, bistril in kaj novega boljšega učilo. Prosili so tedaj dovoljenja pri dež. namestniku v Trstu, in glejte, že meseca junija se jim je dovolilo, da smejo napraviti kmetiško in rokodelsko čitalnico. Ker se je pa tačas ravno vojska vnela in smo tudi pri nas v velicem strahu bili, ni se mogla kaj dovoljena čitalnica odpreti. Še le, ko je vojskin hrup potihnil, mogli smo spet na čitalnico misliti in zanjo vse potrebno si priskrbeti. Za slovesni začetek se je bil odločil 4. november m. l. Oh, to je bilo tedaj veselo gibanje! Ob 6. zvečer so se začeli ljudje skupaj zbirati po razsvitljenih sobah, godci so kaj gladko ubirali svoje strune, in kamor si pogledal, videl si le vesele obraze. Kako veselo je bilo tudi videti med priprostimi kmeti našega čast. okrajnega predstojnika in g. tajnika Ajdovske čitalnice, ktera sta nas počastila s svojo pričujočnostjo! — Ker pa pri nas še ni učenih in v slov. jeziku izurjenih možakov, stopi priprosti kmetiški rojak k majhni mizi, kjer so bili razgrnjeni časniki, in začne govoriti, zakaj da je nocojsna veselica in kaj pomenja beseda čitalnica. Res da je govornik govoril le bolj po domače, ali vendar je dobro dokazal, da se je treba današnje dni tudi prirotemu kmetu izomikovati in v vsem dobrem napredovati. Ko je nehal govoriti, zadoni spet glasba in vse je bilo dobre volje. Potem nas pokličejo k večerji, pri kateri je bilo okoli 50 oseb pri treh mizah. Tu je bilo spet vse veselo in slišal si mnogo napitnic, izmed katerih naj omenim tisto od tajnika ajdovske čitalnice, ki je napil najprej g. okrajnemu predstojniku, potem pa celemu društvu, novi čitalnici, ki je sestrice ajdovske. Živioklici so odmevali po sobah, trkali smo s kupicami in peli, da je bilo veselje slišati; potem pa se je začel ples, ki je trajal dolgo v noč, dokler ni bilo veselice konec. — Tako smo odprli čitalnico našo, in upam tudi, da bode nam vsem na korist. Živili rodoljubi naši! Drugikrat spet kaj.

Iz Štajerskega. (Beseda za kaplane). Na vsak način je treba, da se v naš politični list jemljejo učene in državno-pravne reči, tehniški in etimološki izrazi, kakor so sploh v javnem, časnikarskem in parlamentarnem življenju v navadi, naj bi tako v jezikoslovju sedanjega veka ne zastajali mi, koji samo domače liste prebiramo; dalje moramo tudi paziti, da bi kje svojih materijalnih moči ne oslabili, in že na zadnje celo prisiljeni bili s podučitelji klicati: „Dajte nam kruha, dajte nam oblačila, dajte nam knjig, dajte nam denarjev“.

Materijalno blagostanje nam torej mora ravno tako na srcu biti, ko narodno; in kdor nam hoče v tej strani škodovati, je enak nepoštenjak, kakor oni, ki nam narodnost krati. Naj torej neko reč v misel vzamem.

Naš nepozabljivi Slomšek so pisali: Trikrat preseliti reče se enkrat pogoreti, in latinski pregovor pravi: „Qui multum peregrinantur, raro sanctificantur!“ In vendar se nahaja gospodov, kinektero versto ljudih hočejo vedno na cesti imeti, in jih vedno menjavajo, kakor cigan kljuseta. Komaj so si ubogi popotniki na enem mestu malo odpočinili, in ozdravili svoje dušne in telesne rane, že njim priliti glas: „Hajd! poberi halje, pa pojdi dalje, zakaj za tebe ni stalnega obstanaka na tem nestanovitnem svetu“. — Kaj takega vendarle ne veleva ne božja, ne cerkvena, ne državna in ne naravna postava, ampak to zahteva zgolj brezdušna samoglavnost nekterih Nebokadnecarjev in fanariotov dan današnjih, ki drugega prava nočejo pripoznati razum: sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas, tako mora biti, tako jaz hočem! —

Res je, da trpinov nikoli ni menkalo, in od njih žalostnega stanu Eklesiastes u. 4. pogl. takole pisati začne: „Oberrnil sem se na druge reči, in sem videl stiskanje, ki se godi pod solncem, in solze nedolžnih, pa nobenega tolažnika, in da se ne morejo ustavljati njih sili, ker so brez vse pomoči, in sem imenoval mrtve bolj srečne i. t. d.“ Toda vedite gospodje! mi dan današnji živimo v popolnosti časov, kjer se ima ne le ravnopravnost ampak tudi kraljestvo božje na vse strani razodevati, zakaj Sin Božji ni prišel na svet ljudi trpincit, ampak zveličat. Zdaj je pri nas vsaka tlaka nehala, in se celom na Ruskem in Turškem kmetje emancipirajo. Kako bi zamogli mi biti tako mustasti tovari, da bi se ne potožili, kje nas sedlo najbolj tišči? Vedno se še nam taka bremena nakladajo, katerih večkrat nismo v stanu nositi, in le preradi obnemagamo, sebi na žalost, državi in cerkvi pa v škodo. Da bi se torej tudi nam, ki smo več kakor kmetje, tudi skorej odvzela težka tlaka pogostega, nepotrebne preseljevanja! Škofje so res naši gospodje, pa tudi naši očetje.

Trojedina kraljevina.

Iz Karlova 29. dec. — ?! — Zrinjski in Štrossmayer. Njegov govor). Pred 300 leti ponašal se je jug s možem, ki je svojo neprimerno telesno moč daroval milej domovini, ki je s svojo telesno jakostjo ubranil naš dom od sovražnih brezvrtnih krvolokov. Zdaj, ko se je slavno njegovo truplo premenilo že v prah in pepel, ko pa še uživamo slast njegove stanovitnosti, zdaj pravim živi mož, ki enak unemu brezprimerno svojo duševno moč žrtvuje premilemu zavičaju, in ki bode brez dvojbe ž njo tudi obvaroval liste naših gor od tujega vetra, od neprijazne sape. Pod prvim razumevam Nikolo Šubića Zrinjskega, a pod drugim našega premilega škupa Štrossmayerja. Kdo se ni prepričal, čuvsli ali prebravši njegov govor v dež. zboru od 17. decembra, da „još Hrvatska ni propala“, da imamo v zdanjih žalostnih časih vendar le moža, s kakošnim se noben narod celega današnjega sveta ponašati ne more! Štrossmayer je Slovan, dá, on je vzor slovanskemu srcu; njegova priprosta beseda, ki je vsaka spojena z visokim darom učenosti, njegova prijaznost, potrpežljivost med prevejenimi dvoličnjaki, njegova ogromna darežljivost in ljubezen proti vsakemu — vse to ne dá se z nobenim drugim možem primerjati. Ali kaj bi vodo v Savo nosil? Ni ga pravega Slovana in tudi ga ne sme biti, kateremu ne bi ime Štrossmayerjevo bilo globoko za-

*) Žalibog, da se ne vjemajo z nami tudi Poljaki in Rusini. Pis.

sajeno v pamet in srce kteri si ne želi vsaj enkrat pogledati v njegovo visoko slovansko čelo. Da, da, pohitite Slovani, pohitite v njegovo bližino, da se vpoznate s svojo diko. Prišla bo doba, ko se bodo vsi tisti srečne šteli, kteri so ž njim enega leta živeli. Stavimo svoje pošteno srce, da bodo južni narodi čez 300 let ravno s tako slovestnostjo obhajali spomin Štrossmajerjev, kakoršen so letos Hrvatje slavnega Zrinjskega. 17. decembra l. l. pokazal je naš prvak, da je govornik „non plus ultra“, da bi se ž njegovo govorljivostjo tudi angleški parlament ponašal in dičil. Vendar pri vsej navdušenosti, s katero je pretresal osodo trojedine kraljevine, ostal je miren; le slavna njegova roka padla je večkrat pred njega na mizo, da se je vse streslo. Med drugim reče: „Za čudo nam je kako se je duh absolutije in birokracije premenil, da se načela skróijo v §§. Pri nas nimamo iniciativne moči. Samosvesti in odločnosti treba da bode v narodu, a temu vlada na pot stopa. Borni naš narod pomislil je na akademijo in vseučilišče; ali znate vzroke, zavolj kterih vlada prav nič ne dela, kar bi morala in za kar je obvezana narodu storiti? Naša vlada ni imela srca, da se to plača v Zagrebu, kar se plača na Dunaju, v Gradcu, Innsbuku. Vlada zmiraj bolje dokazuje, da ne pozna pravnega položaja naše domovine in da ne mara za temeljne postavbe. Naš vladar obeta nam samostalnost, v reškriptu o granici govori pa o fevdu privatnem!!... Vlada si je smešen nauk izmislila, da postavlja na krmilo ljudi brez političnega značaja. To je ravno tako, kakor da bi kdo imel lepo ladjo polno blaga, pa bi izročil jo mornarjem, ki še nikdar na morju niso bili!“ — O. §. 42 govori Štrossmajer tako le: „Narod prišteva §. 42 med epohalne t. j. zelo znamenite čine naše zgodovine. Kdor veli, da naj se narod odreče tega §., ta stopa z nogami na svoje pravo in tudi hoče, da se trojedina kraljevina odreče bitnih vprašanj, da se narod vrže pod tuje oskrbnitvo... Ni Hrvata, ni Srba, kteri ne bi pripravljn bil poprej si dati odsekati svojo desno roko, kakor privoliti, da se Reka z Ogrsko združi. Ogrski odbor navlašče je prezrl naša glavna zahtevanja. Kdor se nadja in želi, da se sporazumimo, pa da se trojednica odreče svojega prava, ta ravno ruši in podira sporazumljenje... Naš se narod noče nikdar odreči §. 42. Jasno in glasno izrekam, da naš narod noče ni za en las popustiti od svojega teritorija ali zemljišča...“

Naš narod more se samo kot samostalen z Ogrsko dogovarjati.

Ogrski zbor je v popolnej akciji v tem obziru. Kteri branijo trojedino kraljevino, branijo pošteno svojo domovino. Da je ne branimo, čakali bi, da nam hiša izgori, pa je branili ne bi. Kaj, ali mar hočemo molčati, ko se nam smrt pripravlja?!

Naš narod dela le prav, če se upira nasilju. Rekli so, kaj hočemo na Dunaju; ostanimo v Zagrebu. To naj bi bil rekel zastopnik v Pešti — Deák... Dokončal je pa slavni govornik svojo besedo tako le: „Ako gremo nasproti novim borbam in težavam, smemo si mirno reči, da smo samo tisto, kar je na pravo osnovano, delali; naj si tedaj visoki zbor prisvoji ono prislovico: Kar Bog dá in sreča junaška!“ — Stari ljudje pripovedujejo, da še nikdar v deželnej zbornici ni bilo takega slava — in živio — klicanja in tolikega ploskanja, kakor pri tej priložnosti. Prevzvišeni gospod govoril je čez 2 uri dolgo in več ko 100krat pretrgali so mu pohvalni klici govor. Smemo se tedaj tudi Slovenci radovati sijajnej zmagi jugoslovanskega mecenata, in ako bode kdo, ki bi imel neizmerne zasluge za celj jug, to bode gotovo — djakovski škup Štrossmajer. Tisočerna mu slava!

Naši deželni zbori.

Goriški. 22. dec. je bil predlog zastran adrese na Njih veličanstvo na dnevnem redu. Dotični odbor je tudi že narejeno seboj prinesel in g. Črne kot poročevalec njegov je imel nalogo, razložiti jo zbornici naj jo sprejme. Med drugim pravi, da je zdaj ko nalašč za to pripraven čas, da se adresa odpošlje, ker je za cesarstvo na znotraj in na zunaj kaj važna doba nastopila in ne gre rok križem držati, ko se tako imenitne reči tudi za našo deželo snujejo itd. Tudi v družih dež. zborih so tako storili. Pri nas mora to obema narodoma, Slovincem in Lahom, na srco biti, da Avstrija postane močna na zunaj, na znotraj pa vsem enako pravična in ustavna. — Za njim povzame prvi besedo posl. Pajer in spominja najprej žalostne dogodbe pretečenega poletja, potem velike žrtve, ki so jih dajale in dajejo avstrijske dežele; spominja tudi cesarjevo pismo na grofa Belcredija, v kterem se priznava vse daritve in prizadevanja tudi goriške dežele. V družih zborih se je pri tej priložnosti tudi vlada dobro oštela in slišati je morala marsiktero grenko in debelo, — kaj pa mi hočemo začeti? V družih zbornicah se je kar zelo povdarjala narodnost, — kaj pa naša hoče? Gotovo, mi tukaj smo slabi, slabim pa se najbolje prilaga, da molčijo! Pa reči bi se nam znalo: Lejte, cesar bi rad še enkrat od vas obljubo zvestobe slišal, vse eno, če ste tudi slabi. Jaz pa pravim, da tega ni več treba, ker je cesar že tako očitno našo zvestobo, lojalnost in vdanost priznal.

Razun tega pa tudi merim, da se glas Italijanov (ker g. P. je od nog do glave Lah in vedno tudi le v tem smislu govori brez ozira na Slovence) kar nič poslušal ne bo, med tem ko vendar vsi k skrbnemu očetu, k vladarju svojemu, glas svoj povzdigujejo, in v tacih časih, kakor so današnji, ne gre nikakor dobrih svetov zametovati. Tedaj kaj nam je storiti? Ali mar hočemo slabo in žalostno stanje in okoliščine popisovati? Ali to je že tako vsemu svetu dobro znano. Ali hočemo prenarodbe nasvetovati, in kakšne? Na zunaj se mi ne zdi nič nevarnega, znotraj pa so Nemci za centralizem, Madjari za dvalizem, Slovani pa za federalizem, in vendar ni po mojih mislih noben od teh za Avstrijo primeren. — Italijanom pa se tako jako slabo godi, ker ni ustave, tolikanj več pa policajev in vohunov, ki jih povsod zalezujejo in ovajajo. Gledé na vse to sem zoper vsaktero adreso in predlagam, naj zbornica k dnevnemu redu prestopi. —

Ravno v tem smislu je govoril tudi posl. Dottori, rekši, da je adresa nepotrebna; vlada ni v 6 letih nič storila, cesar pa tako spoznava našo zvestobo in lojalnost, — čemu tedaj še adrese? Za njim vstane dr. Rismondo in razlaga v daljšem govoru vse djanje in nehanje poprejšnjih vlad, začeni od Meterniha, ki ga imenuje „trinoga“ ali despota, notri do današnjih ministrov, ki le delajo za svoj prid, nič pa za državo in narode njene. Zdjaj je vse slabo, zlasti pa se ubogim Italijanom hudo godi, ker jim policija vedno za petami stoji. Končavši svoj žalostni razgled — pro domo sua — predlaga tudi k dnevnemu redu prestopiti. — Posl. Deperis je tudi še v tem smislu govoril, kakor zsi njegovi predniki, da adrese treba ni. — Za njim pa se vzdigne dr. Doljak in govori za adreso, da je potrebna in času primerna, da vlada zve želje in potreščine tudi goriške poknežene grofije, ter pobija ugovore in tožbe laških poslancev, ker vladi gre skrbeti za mir in red, zlasti v nevarnih časih, kakor tudi skrbé vlade družih držav, n. pr. angleška, francoska in tudi italijanska, da se red ohrani in nevarni ljudje odpravijo. Zaupanja ne smemo zgubiti; hudo je bila Avstrija tepe-

na, ali tudi Pruska, Francoska, Ruska imajo vsaka svoj Kraljevi Gradec, ali one niso obupale, — ne obupajmo tedaj tudi mi. Naposled je še povzel g. poročevalec besedo ter zagovarjal in priporočal predloženo adreso, pobijal pa mnenja nasprotnikov, laških poslancev, rekši, da se je adresin odbor le resnice in pravice držal ter na oba naroda ozir jemal. Potem ko je tudi še deželni komisar Kùbek nekaj s svojega stališča govoril in tudi adreso priporočal, sledilo je glasovanje in adresa se je sprejela z večino glasov. Na to se je še prebrala in po nasvetu g. Črneti poslala se bode v obeh dež. jeziki, v slovenskem in laškem, na Dunaj.

Ptuje dežele.

Srbija. Iz Beligrada se piše, da turška vlada nikakor ne misli zastran beligradske terdnjave želje in zahteve Srbov spolniti, pa tudi srbska je menda za gotovo pripravljena, ne pikice od svojih zahtevanj pustiti. Kaj bo tedaj? Sploh se misli, da je vojska skorej tako, kakor gotova. To kažejo tudi mnoga znamenja. Tako je narodna straža že pripravljena in hodi že nekaj dni v mestu na stražo. Priprave za vojsko se delajo na vso moč in na vse strani, in ker vsak Srbin orožje ima in nosi, si kar lahko mislimo, da vojska ni nemogoča reč. — Pred nekimi dnevi so v Beligradu obhajali zadušnice po tistih grških junacih, ki so v samostanu „Arkadion“ slavno smrt storili. Zvedelo se je zdaj, da se je tu borilo okoli 300 Grkov proti 2000 Turkom, in ker sta le dva stolpa v zrak se razletela, ostalo jih je 30 živih, ki so potem še celih 6 ur junaško bili pa razun sedmih vsi pobiti bili. Le-ti so se na prigovarjanje Turkom udali, ki jim pa niso prizanesli, kakor so obljubili, ampak so jih čez eno uro vse od kraja pomorili. Tako je Turk mož-beseda in omikan!

Turčija. Izhodnje vprašanje prihaja res čedalje bolj na dnevni red. To priznavajo zdaj tudi tisti, ki dosihdob niso nič od tega hotli slišati, ki so vse tajili ali pa vse lepotičili ter djali (v svoji neumnosti), da se dá do kosti bolna turška država zopet omladiti in prenoviti, češ, ker je sultan neko ustavo oklical! Taki pisači so bili najti pri vseh vladah, zlasti pa je bilo nekaj znanih nepoboljšljivih dunajskih časnikov, ki so, po pravici rečeno, Turke raji imeli, kot pa ondotne kristjane ali pa domače državljane, bodisi ker so dobivali podporo ali pa kaj družega iz Carigrada. Zdjaj še le vidijo, da s turškim gospodarstvom ne gre dalje več naprej, ampak da ga bo in mora biti danes ali jutri konec, ker se je tudi angleška „Times“ nekako tako oglasila in se neki tudi naš Beust pripravlja, da bi turškim kristjanom pomagal, kar pa še nič kaj prav verjeti ne moremo, ker vera v starega Turka je bila pri nas do zdaj le preveč vkoreninjena! — Zdjaj je gotovo, da punt na Kandiji ni ne le zadušen, ampak da se čedalje bolj na vse strani širi, da se je vnel že v Albaniji in da je tudi že v Bulgariji vse po koncu in pripravljeno pot pokazati Turku, ki je lani celo Črkese na Donavo preselil menda z namenom, da bi se pomladil, pa bilo je vse zastonj, ker s Turčinom ni več početi. V Carigradu se sicer nekaj repenčijo in proteste pošiljajo v Ateene in drugam, zakaj da se vstajniki podpirajo itd. Ali mislimo, da vsi protesti in ugovori ne bodo nič zdali, kajti dan rešitbe in svobode je blezo napočil in evropske vlade bodo vendar tudi tako previdne, da ne bodo Turka podpirat hitele, in se potem med seboj skavsate, ampak da pusté, da se ondotni kristjani sami osvobodijo in storé, kar za najboljše spoznajo. Nastal je tedaj zopet boj za „krst častni in slobodu zlatnu!“

Grška. Mir med Turki in Grki se je neki že razdr. Na tesališki meji so se po zadnjih sporočilih zgrabili. Vojaška kardela se povsod vredujejo. Prostovoljci hité iz vseh krajev skupaj. Na ukaz turške vlade, da naj se vporniki vdajo in naj bodo pri miru, odgovorili so, da so sklenili z Grško se zediniti, ali pa z orožjem v roci slavno smrt storiti.

Francoska. Vlada je neki sultanu svetovala, da naj Srbom in vsem slovanskim prebivalcem njihove želje spolni, — bojimo se da prepozno ne bo. — Napoleon in ministri njegovi hočejo novo vojaško vredbo izpeljati (čemu, ni prav jasno), narod pa je zoper njo. Dela se tudi na vso moč za razstavo, zlasti da bi je kaka vojska ne razpihala. — Od ces. Maksa se sliši, da se je neki v mesto Mejiko nazaj vrnil.

Angleška. „Times“ že vojsko v Turčiji napoveduje, vendar pa dvomi, da bi se je velike države koj udeleževale. Avstrija naj se ne druži s Francosko, ker sicer bi se Pruska pa Rusija združile — Rusija bi si vzela spodnjo, Pruska pa zgornjo Donavo itd. — Taka je. Naš ljubi Beust je pa v Draždanih, in študira menda še nemško politiko. Kaj bo?

Razne novice.

* Kakor se službeno naznanja, nastala je spet „trihinska“ bolezen v mestu Greifswalde na severnem Nemškem. Od 75 ljudi, ki so zboleli, umrl je drugi dan eden, druge pa zdaj zdravijo. Ta bolezen se je izcimila po neskuhanih klobasah, napravljenih iz mesa 2 svinj, od katerih je bila ena zdrava, druga pa trihinsosna. Mesar je zmešal vse meso skupaj in tako klobase pokvaril. — Vlada je že potrebno povelje dala, da se ima povsod dobro na te živalice paziti in tako silovitej bolezni v okom priti. („G. L.“)

* Kupčija z žitom zlasti s pšenico, piše „G. List“, bila je 8. dec. v Pešti slaba, ker je cena zelo padla in je bilo tudi mnogo žita iz vnanjih krajev dovoženega. Le suho sadje, zlasti slive, potem šiske in žestike, poskočile so nekoliko v ceni.

* Česki dež. zbor je sklenil 1000 do 1500 gld. podariti tistemu, kdor bode dobro berilo ali čitanko kmetijskih nauk za ljudstvo in učitelje spisal. To je res hvale in posnemanja vreden sklep!

* Po novi kupčijski in brodarstveni pogodbi s Francosko se bode znanprej od nas na Francoskem vvoznine plačevalo za železo v šibicah ali kovano železo namesto 30 frankov le 9 fr., za kose namesto 120 fr. le 20 fr., za srpe namesto 200 fr. le 20 fr., za pile nam. 225 fr. le 20 fr., za plehovino v ploščah nam. 50 fr. le 11¼ fr. in za col hmelja nam. 45 fr. le 12½ fr. To je res znatna polajšava!

* Oni den je bil eden izmed naših ljudi pri celovškem mestnem županu. Izvršivši svoja opravila govorijo dalje in tu iznenada vpraša župan — Nemec, kateremu pa vendar tudi kupčija s Slovenci dobro tekne! — slov. rodoljuba: „No, koliko pa daje škof Strosmajer za „Slovenca“, da se more ohraniti?“ Meni nič tebi nič mu reče naš Slovenec v šali in dobro vedé, kam pes taco moli: Če vas res mika zvedeti, povem vam koj, da 2000 gld. na leto!! Se ve da to ni res, kar je tudi župan koj čutil, vendar pa našim nasprotnikom vse nič ne pomaga: oni divjajo zoper Slovence; oni vse mogoče reči slovenščini na pot stavijo, in kar je najbolj pomenljivo, oni tudi 3. tiskarnice nočejo dovoliti, češ, ker bi bila čitalnična in bi znala potem ta mala peščica, ki čitalnico zdaj vzdržuje, nevarne naklepe delati in za jugoslovanstvo agitirati itd. Pa — risum teneatis amici! — dosti naj bo. Komur ni

svetovati, ni tudi pomagati! Tako nepravilno postopanje se samo obsoja!

* Za jugoslovansko vseučilišče se denarni doneski po vsej trojedini kraljevini pridno zbirajo. Pa tudi v sorodnih sosednjih deželah ne bojo Slovani rok križem držali in upati je, da se v kljub slabim časom skorej precej lepo število denarcev za tako zelo potrebno in koristno vseučilišče nabere. Pomôzi Bog!

* (Dva nova Salomona!) Pri obravnavi peticij slovenskih občin za nemške šole v koroškem dež. zboru sta med drugimi besedo povzela tudi dvorni svetovalec na Dunaju, učeni dohtar in pesnik Čabušnik in okrajni predstojnik g. Novak. Prvi je mnogo čenčal in kvasil o potrebi nemškega jezika slovenskim kmetom in med drugim rekel: „Da, slovenskim kmetom je nemški jezik res potreben; kajti kolikor bolje tega umejo in znajo, toliko bolj bode potem slovenskega znali.“ — Ali ni to Salomonova modrost?! Da more učeni gospod, ki na Dunaju živi, kaj tacega izreči, tega bi ne bili nikoli pričakovali. Zares ta je prižgal lučico zbornici in vsem slovenskim kmetom, ki naj zdaj polomijo motike in pluge ter vzamejo v roke nemške slovnice, — potem bo dobro na svetu. — Drugi ne taji sicer velikega napredka slovenske književnosti in priznava trudapolno prizadetje slov. rodoljubov za omiko slovenskega ljudstva, ali pravi hitro na to, da so slov. kmetje kaj pametni in previdni, ker hočejo pred vsem nemški jezik, ker jim leta tolikanj koristi, itd. Če nista ta dva oba nova Salomona, pa nič nočemo! Učeni gospodje vendar, raca na vodi, še katero vganajo, — da se jim krave smejejo!

* Iz Berolina se je že davno poročalo, da je poldrugi milijon tolarjev državnikom in vojskovodjem pruskim za darila zaradi njihovega izvanrednega obnašanja odločenih. Zdaj pa zvemo, kdo in koliko je vsak dobil. Grof Bismark je prejel 400.000 tolarjev, vojaški minister Roon 300.000 t., generali Moltke, Steinmetz, Herwarth in Vogel, vsak po 200.000 td. Ta darila res niso kar si bodi. Zdaj bi pa tudi še radi vedeli, kako so bili kaj n. pr. prostaki zmagonosne pruske armade obdarovani. Za tako visoka darila se res spleča vojsko vneti in zmagovati!

* Rudolfova železnica se je 27. dec. pri Heidershofen na Niže — avstrijskem začela delati.

* Iz Trsta se piše, da se zdravje cesarice Šarlote zmiraj bolj boljša in da se zdravnikom to dobro znamnje vidi, ker so jo že večkrat zapazili, da je jokala. — Od druge strani pa se piše, da še ni nič boljši.

* Piše se, da bode škof Strosmajer neki kmalo v Rim potoval in tamkaj zavolj bolehnosti dajl časa ostal.

* Kupčijska pogodba s Francosko se deli na 5 delov, in sicer na pogodbo zastran brodnštva, zastran pravic konzulov, zastran zapuščinske obravnave in zastran varstva književnih in umetnijskih izdelkov.

* „Dunajčanka“ od 31. dec. naznanja načrt nove vojaške vredbe in premembe do zdaj veljavne postave zastran rekrutiranja, — kar obznanimo prihodnjič bolj obširno.

* Po neki naredbi policijskega ministerstva se ima v potnih izkaznicah za naprej rabiti namesto „nemške zvezine države“ le „nemške države“.

* Finančno ministerstvo je sklenilo od 1. januarja naprej obrestno mero delnih hipotekarnih naukazil (Partial-Hypothekar-Anweisungen) za 1% znižati in tedaj nova naukazila po 5% s plačilno dobo 6 mesecev in po 4½% s plačilno dobo 4 tednov izdajati.

* Naš minister zunanjih zadev, baron Beust, ki nam ga je Miklavž kljub vsem protestom

iz Saksonskega pricefral, rekel je hrvaški deputaciji, ki se mu je oni den tudi poklonila na Dunaju ter prisrčno priporočala hrvaško adresu: „Das war mir interessant!“ Kmalom bomo videli, kakaj? Da bi le ta dobrsčrni baron v domačih in tujih vprašanjih sebe in družih preveč na led ne izpeljal, ker potem se bo zares lahko reklo: Das war wirklich interessant! Vendar gre pomniti, da še osel v drugo na led ne gre!

* Vladina „Dunajčanka“ od 30. dec. nam naznanja finančino postavu za l. 1867. Po njej znašajo vsi državni stroški 433,896.000 gld. a. v., dohodki pa le 407,297.000 gld., tedaj še primanjkuje 26,599.000 gld. in od poprejšnjega leta 51,034.000 gld., tedaj vsega skupaj 77,633.000 gld. Da se ta zmanjek ali deficit kako poravnava, skušal bo fin. minister gledé na postavu od 5. in 25. maja in 25. avgusta leta 1866 po kreditnih začetbah ali operacijah denar dobiti. Kar se pa tiče izredne doklade, znaša kakor lansko leto za zemljiščnino ¾, za najmovino ⅔, za razredovino ¾, za pridobnino ⅔, za dohodnino ⅔ rednega davka. Do-hodnina od obresti državnih in družih obli-gacij znaša 7 %.

Duhovske zadeve.

Lavantinska škofija: Umr! je vis. č. g. Jožef Kostanjovec, stolni dekan v Mariboru. R. I. P.!

Semnji na Slovenskem.

(do 15. jan.)

Na Kranjskem: Na Krki, poned. po sv. 3 kraljih; v Metliki torej po sv. 3 kraljih; v Trnovem na Pivki poned. po sv. 3 kraljih.

Na Štajerskem: V Firštenufeldu 2. poned. po Božiču; v Šmarji poned. po sv. 3 kr.

Na Koroškem: V Beljaku poned. po sv. 3 kraljih; v Gmündu (Sovodju) v sab. po sv. 3 kr.; v Štrasburgu poned. po sv. 3 kr.

Prazne službe.

Učiteljska služba (630 gld. in stanovanje) do 15. jan. 1867 pri brnskem (Brünn) mestnem svetovalstvu; — zemljomerska (inženirska) 1. reda (1050 gld.), 2. reda (945 gld.); dve sl. za zemljomerske pomočnike 1. reda (po 735 gld.), dve pa 2. r. (po 230 gld.); — dvesl. za stavbine učence (po 420 gld.) do 15. jan. 1867 pri dež. stavbinem vodstvu v Sibirju na Sedmograškem; — sl. pomočnika mašinskega strežnika (tednina 7 gld. in stanovanje) do 26. jan. 1867 pri rudarskem in solinskem vodstvu v Vilički; — ranocelska za delavce v Wildalpen do 21. jan. 1867 pri štaj. železniškem vodstvu; logarska v Eisenerzu do 21. jan. 1867 pri štaj. želez. vodstvu; sl. pošnega oficijala na Marskem (600 gld.) do 21. jan. 1867 pri poštnem vodstvu v Brun; — dve službi za pošne pristopnike na Hrvaškem (po 400 g.) do 21. jan. 1867 pri poš. vodstvu v Zagrebu; začasna gozdarska sl. v Montani (840 gld. s pridobki) do 20. jan. 1867 pri fin. vodstvu v Trstu; sl. pomočnika na c. kr. porodolovskeji šoli in rotilnici v Celoveu (315 s pridobki) do 15. jan. 1867 pri dež. bolnišničnem vodstvu na Koroškem.

Dunajska borsa 2. januarja 1867.

5% metalike	57 60
5% nacional	66 90
1860 derž. posoj	82 10
Bankine akcije	718.—
Kreditne	154 50
London	130 25
Novi zlati	6 19
Srebro	129 50

V službo se ponuja

za oskrbnika, županijskega, odvetniškega ali bilježniškega uradnika praktično izurjen ne- oženjen človek, ki se je vedno spošteno vedel, in je tudi v slovenščini sposoben.

Naj se blagovoljno dopiše pod nadpisom A. R. v Trautmansdorfu na spodnjem Štajerskem.